

Мүдир баҳды күэзкүйә
Адыны гойду өзкәйә.

— Қөрәсән бу мәс'улийәтсизлийин мәс'улийәтини ким дашиячаг?

КИРИПИ

Бакы ресторанларындан бирине наһар емәйе кетмишдик. Хөрекпайлайны чагырды:

- Емәйэ нәйиниз вар? — дейә сорушдуг.
- Амлет!
- Нә этиндепdir?
- Амлети этдән биширмәзләр! — дейә чаваб верди.
- Бәс нәдән биширәләр?
- Юмуртадан — дейиб хөрекләрин сияңысы язылыш кагызы мизин үстүнә гойду. Орада рамштекс, бифштекс, андрокот, бефстроганов, рагу кими дүньянын мұхтәлиф дилләриндән алыныш сөзләр язылышы.

— Бизләрдә юмуртадан гайганаг биширәләр!

— Элә амлет дә гайганаг кими бир шейдир да!

— Экәр гайганагдыrsa кәтир! Иох гайганаг дейилсә, лазым дейил. Құфта, бозбаш, кабаб, туғаб, я башга нәйиниз вар, ондан кәтир!

Хөрекпайлайын бир гәдәр дүшүнүб чаваб верди:

— А... Билдим, сиз истайын емәкләр Күнинтес дөнкәсіндә тәзә ачылачаг «Азәrbайчан кулинариясы» ресторанды бишириләчәклир.

— Нарада?

— «Азәrbайчан кулинариясы»нда.

— О нә демәкдир?

— Иә'ни Азәrbайчан хөрәйи.

— Бәс нә учун Азәrbайчан хөрәйинә кулинария дейирсән?

— Мән демирәм, языланы сизин үчүн охујорам.

Хөрекпайлайла этдийимиз бу соһбәт һеч да тәсадүfi дейил. Азәrbайчан хөрәйини «кулинария» зәнәләр һәят вә мәишәтимизин бир чох саһәләринә сохулмушлар.

Сиз һәр күн Ыүзләрлә лөвһәләрә, э'ланлара, плакатлара, этикетләре вә башга язылара тәсадүfi дэригиниз. Бә'зән бүнларын янындан сыймазяна кечиб, эңәмиййәт дә вермирсиз. Лакин элә ваҳт да олур ки, аяг саҳлайыб охујор, дәрин фикр кедир, орада язылыш сөзүн мә'насыны аnlамаг истәйирсиз.

Мисал үчүн, «Баш гейимләри э'малатхана-сы» сөзүнү Басин күнәсіндә бир дүканын гапысы үстүндә охуярқан тәэччүб дэригиниз. Бу-

ну аnlамаг үчүн баш сындырысыныз. һеч да инанмаг истәмирсиз ки, бура садәчә «папагы дүканы»дыр. Бу саһәдә Азәrbайчан сәнае шурасы системинә дахил олан артелләрин элголу лап-ачыгдыр. Онлар билдикләрини эдирләр. Бакыда, һүсү һачыев күчесинде, (элә башга күчәләрдә дә) бир магазанын гапысна вурулмуш лөвһәдә бу сөзләр язылышыры: «Бүтүн рәнкләрдә вә өлчүләрдә олан бәдии дүйнә вә тоггалар үчүн сифаришләр гәбул Азәrb. сәнае шурасы системинде элилләрин мәишәт хидмети а».

Бу магазадаки сатычыдан вә она рәйбәрлик элән шахсләрдән сорушсаныз ки:

— Бәдии чәкмә, бәдии шалвар варыныздырымы? — Иәгүн ки, сиз құләләр. Лакин, бәдии чәкмә олмадығы кими бәдии тогга да олмамалыдыр. Русча «художественное» сөзүнүн луғезти мә'насы «бәдии» олдуғуны бир дәфә нарада исә эшитмиш кустар тәрчүмәчи ерли-ерсиз бу сөзү ишләдир вә «нахышлы», «көзәл», «нәфис», «гәшәнк» сөзләrinin әвәзинә һәр ердә «бәдии чилд», «бәдии дүймә», «бәдии тогга» дейә языр.

Кимя сәнаеи артенин бурахдыры рәнк гуттуларынын үстүндә язылышыры ки, «грамма әртмәк олар—бир грам бир квадратметрә—дахили ишләр үчүн». Буну язанын мәсләнәтина инансаныз, кәрәк һәмин рәнки әввәлчә габда әридиб сонра пәнчәрә вә я гапынызы рәнкләйесиниз. Лакин бу ахмаг сөзә инанмайын, яғлы ранки очаг үстүнә гоян кими алышып янар, эвә янғын сала биләр вә ийиндән дә бир һәфта отурмаг олмаз...

Низами вә Гогол күчәләринин тининдә ачылышын магазанын лөвһәсіндә «Пәнриз әрзагы» дейә бир сөз язылышыры. Сораглашандан сонра мә'лум олур ки, бурада һәкимин мәсләнәти илә пәнриз сахляян адамлара ھүсүси әрзаг сатылыр. Лакин элә орадача «эт вә гуш ярымфабриката» сөзүнү охуянда адам лап чаш-баш галыр. Эввэла «ярымфабриката» на демәкдир? Сонра да ки, экәр бурада эт дә, яг да, пендир дә, сүд дә сатылырса, бәс пәнриз әрзагы һансыдыр?..

«Сосискахана», «Хашхана», «Дез вәсантләри», «Патентли вәсантләр», «Гогол печен'е гәннади», «ВВГА БҮРОСУ», «Джыз-бызная» кими

левһәләрдән данышын сизэ баш агрысы вермәк истәмирәм, анчаг ону демәк истәйирәм ки, мәркәзә вәзиyyәт белә икән, районларда неча олдуғуны баша дүшмәк чәтин дейилдир.

Бә'зи идарәләрдә бу мүһүм мәсәлә илә чидли мәшгүл олур, ичтимай ерләрдә асылачаг лөвһәләрин, шуарларын, э'лан вә дикәрләrinin дәрин сияси эңәмиййәтini вә тәрбийә тә'сирини анлайылар. Бә'зи идарәләрдә исә экспина, неч мәшгүл олмурлар.

Мәсәлән: Азәrbайчан электрик дәмир йолу вагзалы кими һәр күн он миннәрлә адамын кәлб-кетдий ердә дил мәсәләсінә олан мұнасибәт тамамилә башга چүрдүр. Бурада тәһрифә йол верилмәсін дейә азәrbайчанча э'лан вә лөвһәләри ләғв этмишләр.

Дана дөгрүсу, тамамилә ләғв этмәмишләр. Мисал үчүн, электрик дәмир йолу вагзалында бүтүн әланларын тәрчүмәсінін бирчә лөвһәйә топлайыб эл-аягдан узаг ердә асмышлар ки, иш рәсмиyйәтә дүшәндә «биз вәзиfәмизи ерина етиришик» дейиб яхаларыны гыраға чекиниләр.

Көрәсән Бакы шәһәр ичраййә комитетсіндә бүтүн бу савадсыз лөвһәләр учун мәс'үліййәт дашиян бир адам вар я йох? Экәр йохдурса, наһаг. Олмалыдыр!.. Экәр варса онда бу адамдан хәниш эдирик бизэ чаваб версин: «сифаришләр гәбул олунур вә исте'mал олунур» нә демәкдир? Русча «стекло» сөзүн нә учүн «жижә» тәрчүмә эдириләр.

Идарәләрдин гапысындан, дүкәнләрдин үстүндән асылыш лөвһәләр савадлы вә нағис язылышыныз. Экәр биз күлүш вә истеңза дөгуран лөвһәләrinin мәзмунуну бир-бир бурада язаг, еримиз чатмаз. Она көрә дә, Бакы шәһәр ичраййә комитетсінин мәс'ул ишчиләрдән хәниш эдирик, өзләри кәзіб баҳсынлар, охуб доюнча күлсүнләр вә... көтүрүб атмағы, савадлысы илә эвәз этмәй яддан чыхармасынлар!

Һәр күн миннәрлә зәтәндашын охудугу лөвһәләр, әланлар, этикетләр вә башга «ики көлмәмәк» язылар дәрин сияси вә тәрбийәви эңәмиййәтә маликдир. Белә бир мүһүм иши савадсыз адамларын ихтиярына бурахмаг олмаз.

Г. МӘММӘДЛИ

Рәссам НАЧАФГУЛУ

— Ерләрдән шикаjэт җәлир ки, онлара чох мәктуб көндәририк.
— Һамысыны йығ бир пакетә, гой сайы азалсын!

— Веркечов ишдән көтүрүлдү.

ЕВЛАГА МУХБИР ҚӘЛИБ

Ислам Гасымов Евлах мәһманина кирип амирана сөслө сорушду:

— Нөвбәтчи кимдир?

Язы столунун далында отуран оғлан чәлд аяға галхараг чаваб верди:

— Мәнәм, биз көрә гуллуг?

— Мән мәркәздән қолмишәм, өзүм дә мұхбирам. Тез олун гонаг отағыны ачын, динчәләчәйәм.

— Мұхбирик вәсигәнизи верин көрүм!

Вәсигә сезүнү шишидәнә элә бил Ислам Гасымовун бейрүнә ийна батырылар. Диксинди, истөди Нахчыван механизасия мәктәбинде мүэллимлик вәсигасини, я да Кировабадда кәнд тәсәрруфаты институтуна имтаһан вермәз қалмаси нағындақы ә'замийә вәсигасини көстәрсін, көрдү бүнларын неч бири мәркәзи газет мұхбирийинә охшамыр. Өзүнү сыйндырмады. Нөвбәтчинин үстүнә гыштырмага башлалы.

— Вәсигә нәдир? Сәнә ким ихтияр вериб ки, мұхбиридән вәсиге

истәйсән? Гоярам сәни гәләминнүчүнә фел'етон әләйиб язарал гәзетә! Билдин?

— Билдим, анчаг вәсигәнизи көстәрін!

Ислам Гасымов нә гәдәр һәрбәзорба қәлди, әлини стола дейдүсә да бир шайхмады. Мәһманина нөвбәтчииси онун һай-күйүндән горхмады.

— Бу саат сәни райкома чәкәчәйәм! Ишдән говдурачагам!—дейә Ислам һирсла ғапыны чырлып байыра чыхды, мәһманинада бир гәдәр арапаныбы даянды вә на дүшүндүсә кери гайынды мүәллим олдуғуну демәйә мәчбур олду:

Нөвбәтчи деди:

— Йолдаш мүәллим! Шакирд ялан данышанда, башгасыны горхуданда, өзкесинин адындан истифада әдәнә онун дәрсінә нечә гүймет вәрмәк лазымдыр?

Мүәллим Ислам Гасымов нөвбәтчинин ади суалына чаваб вермәйә сөз тапмады...

Х. МҮТЭЛЛИМОВ.

Бачы ғылзы

Бир дәфә мүдиримиз яхынлашыб деди: сән, Мәбәдә Зәрифәйә ачыглы сөз дейәсән! О бачымын гызыдыр, әзиздир дайысына, Элә сөз данышма ки, гызын үрәйи сына.

Мәктәбдән тәчүрүбәйә апармышдылар бизи, Шириң сөһбәт эдирди дайы вә бачы гызы. Өйрәндим ки, мүдирин сөһбәти «ади» имиш, Бачы гызы дедиий кизли арвады имиш.

Фикрәт ГОЧАЕВ

ГАРМОНЧУ МОЛЛА МУЗЭФФЭР

Бир вахт вар иди Нахчыванда «гармончу Музэффэр кимдир?» дейиб сорушанда һами ону бармагла көстәриди. Музэффэр: ейи, ичен, тойларда, ресторанларда, гәляналты дукаиларында, һәтта ери кәләндә колхоз базарынын лап ортасында гармону дешүнә басыб сызылдадан бир оғлан иди. О, араг ичәнләрә кеф вериб өзү дә кеф чакарди. Амма, инсафла демә лазымдыр ки, онун кими гаш-көз ойнатмагы, эда чыхармагы вә зүчзүмә эдиг гармон чалмагы неч ким бачармазды.

Музэффэр баҳыб көрдү ки, биринин габагындан элли грам араг көтүруб ичмәклә, о биринин бошгабындан бир логма эт емәклә күлфәт сахламаг олмур. Габагда гыш кәлир гылынч кими. Элә бир иш тапмаг лазымдыр ки, эвдә яғ да олсун, говurma да, һатта үстәлик беш-алты шүшә араг да сахлансын.

Музэффэр чох фикирләшди, әтрафына баҳды, көзү Нахчыван гәбристанлығына саташанда элә бил көйдән она хәбер вердиләр:

— Ай Музэффэр нә дурмусан, өзүнү вер гәбристанлыға, сәни нә'матлә гани эләйим!

Музэффэр бир һәftә көздән ити, өзүндән, өзкәдән бир ләббадәфасон палтар тапды, саггали бурахды ки, гой узансын, элинә тәсбән алыб додагалты вирд охуя-окуя өзүнү верди гәбристанлығдаки имамзадәйә.

— Төвбә, эттөвбә!—дейиб бащлады һәр күн имамзадәйә зиярәтә кәләнләрән габагында намаз гылыб ибадәт әлемәйә. Ондан сорушдулар:

— Ай Музэффэр бу нә кәләкдир?

Деди:

— Кәләк-зад йохдур, даһа мән төвбә әлемишәм, һәр шейдән, һәр чүр фистиг-фүчурдан эл чәкнишәм. Чахыр ичмирәм, гармон да чалмырам, арвад-ушағымы башыма йығыб өзүмү имамзадәйә дәхил салмышам. Олмушам бурада мүчавири; аллан да мәнин кунаһларындан кечиб.

Мө'минләр Музэффәрин андына инанылар. Аңчаг бир күн намаз гыларкән онун чибиндәки чахыр шүшәсүн көрүб шәккә әдилләр. Қәлиб мәсчид молласындан сорушублар ки, чибда чахыр шүшәси илә гылынан намаз батиллар яйо?

Молла дейиб:

— Шүшә долу иди, я бөш?

— Долу.

— Мүсәлман чахыры иди, әрмәни чахыры?

— Орасыны билмирик, анчаг шүшәсүн үстүндәки қағызда «Нахчыван» сөзү язылмышды.

— Иншаллаң ки, мүсәлман биширән чахырдыр. Ичәндә көрмәмисиниз ки?

— Хейр.

— Иншаллаң ки, ичмәк учүн алмайыбы!—дайә молла мө'минләрі хатирәм эдіб, йола салмышлыр. Инди молла Музэффәрин кефи көк, дамагы да чағдыр. Неч ким онун мүгәддәслийн шәккә кәтирмири. Мәһәррәмлик дәскәнинде азы он ики мин манат пул йығыб, аллаң бәрәкәт версин нәзири олан мө'мин бәндәләрә! Онларын арзусу үрәйнинде галмасын. Нечә ки, Музэффәрин арзусу үрәйнинде галмасын. Инди һәр кемә онун зиянда кеф мәчлиси гүрулур. Қундۇз йығылан пуллар вә наэзирләр, кечә араг сүфрасынә дүзүлүр.

Нахчыванда милис вә прокурор ишчиләринә дейәндә ки:

— Ай балам, сиз ки, бу Музэффәрин чикинә дә бләддиз, бикинә дә, сиз нечә разы олурсунуз ки, о, күнүн күнортатычағы авам чамааты көз габагында союб чапыр.

Онлар дейир:

— Иох, сиз дейән гармончу Музэффәр өлдү. Бу мүгәддәс молла Музэффәрдир. Аллаһын мө'мин бәндәсидир. Горхуруг сөз дейәк, онун араг шүшәси бизим белимиздән вурсун, бизә гәзим олсун!

Горху ки, вар баша бәладыр...

М. ҺУСЕЙН ОҒЛУ

— Тракторлары нә ваҳт тә'мир эдәчөксиниз?
— Пайыз шумуна башлаянда.
— Бәс шума нә ваҳт башлаячагсыныз?
— Тракторлары тә'мир эдәндә.

ДУШУБ ЭШГИН БӘЛАСЫНА...

«Эзизим А!

Күчәдә сәнни көрән кими үрәйимә титретмә дүшдү. Бир көңүлдән мин көңүлә сәнә вурулдум. Нагг ашигләри кими кечәләри ята билмирам. Сәдәфли сазым олмаса да әлимә нә кәлди дәшүмә басыб охуорам.

Дүшүб эшгин бәласына,
Кәзирәм бойланы-бойланы.

Билирәм өзүн дә иш ахтарысан, бирчә дәнә «нә» де, көтүрүм телефону кимә истәсән зәнк вурум, сәни ишә дүзәлдим.

Эзтәрәфи Варташен район партия комитети тәшкисат ше'басинин мудири вә сәнни эшгиндән диваны олуб чөлләре дүшән МҮСТАФАЕВ.

Нагг ашиги мәктубу пакета гоянда арвады сорушду:

— Киши, бу «А» кимдир?
— Нәсән чынмыры.
— Арвадсан, арвад иши илә мәшгүл ол! Билмирсән ки, «А», элифбанын биринчи һәрфидир.
— Нәсән Мустафаев, мәктуб, яғлы дил вә вәзи-фа васитәсилә «А»ны элә алыш бир мүлдәт

эш-ишрәтә мәшгүл олду. О, бир күн күчәдә «Ж» адлы гыза раст кәлди. Тез йолун гырағындағы гоз ағачындан бир будаг кәсәрәк саз эләйиб дәшүнә басды. Кәрәк нә деди:

Эшг диванесийәм, зұлғұн олуб зәнчирим,
Кәл изәнәм гурбан, гайнанам гурбан!

«Ж» деди:—Экәр нагг ашигисәнс, мәни ерли сәнае комбинатында бир яғлы вәзифәйә дүзәл, соңра данышын.

Буну эшидән һәсән Мустафаев, чөлд кабинеттә кәләрәк телефону дәстәйини көтүрдү. Ерли сәнае комбинатының директоруна нечә әмр этдисә, ики saatdan соңра «Ж» ишә дүзәлди вә һәсән Мустафаев дә ени чананына говушду.

Арадан чох кечмәди, һәсәнин көңүл гушу инди дә «Ж»дән учуб «Р»нын чийинә гонду. «Р»нын сүзкүн бахышлары, ох кими кирпикләри, һылал гашлары һәсәни ериндән ойнатды. О, гызын гарышында диз чөкәрәк деди:

— Мән сәнни эшгиндә бәлалар чәкирәм
һәр заман!

Гыз деди:

— Экәр мәни «Бир май» артелинде ишә дүзәлтсөн нә сән бәла чөкәрсән, нә дә мән.

һәсән чөлд әл атды телефонун дәстәйинә, неча зәнк вурдуса гыз һәмин саат уча-уча кәлиб гонду «Бир май» артелинин идарәсінә. һәмин күндән һәсән Мустафаев дә камына чатды. Инди о, кабинеттәнде отурууб фикирләшир вә дейир: «Ая нә учүн кечмиш заманларда нагг ашигләри дәли-диванә олуб чөлләре дүшүрдүләр? Мәкәр ағыллары кәсмиридими ки, телефонун дәстәйини көтүрүб я ерли сәнае комбинатына, я да артелләрдән биринә зәнк вурмагла вұсала чатмаг олар. Даһа бунун үчүн чөлләре дүшмәк лазып дейил».

Г. СУЛЕЙМАНОВ

САБИРСАЯГЫ

АГАЧЛАРЫН ШИКАЙӘТИ

Алма, палыц, шам ағачы һал илә.
Эйләдилар әрзи бу минвал илә.
Башлады эввәлчә сөзә Шаһпалаыд,
Чәкди үрәкден янараг аһ Палыд:
— Чанлы иди, зорба иди балдырым,
Сындыра билмәзди мәни илдүрүм.
Иди киғайәттир эсә бир күләк,
Титрәйәчәкдир бәдәним сүбһәдәк.
Алма ағачы она верди чаваб:
— Дүзүдү бүтүн сөйләдийин эй чәнаб.
Мән языг һеч охшамырам алмая,
Үч будагым я гала, я галмая,
Шам ағачы кәлди фәган эйләди:
һамысынын бағрыны ган эйләди:
— Элли илин хәстәсіни кечмишам,
Сапсарыям, санқи зәһәр ичмишәм...
Иол гырағында бу сөзү бир шитил
Тез эшидib кәлди яхын, ачды дил:
— Сиз,—деди—дөвранынызы сүрмүсүз,
Кейф эләйиб, дәһрә күн көрмүсүз.
Биз нә әдәк ки, кечән ил яш идик,
Дүз ики мин гырх ики йолдаш идик.
Бахмадылар, галмайыб һеч ярымыз,
Экисилиб он беш дәфә мигдарымыз.
Ағраном оғлан о кедәндир кедиб,
Экдий күндән дә бизи тәрк эдид
Сөйләдиләр вар бу ишин гайдасы:
Әрзә язын, тез етишәр файдасы,
Ийүз дәфә яздыг азы исполкома,
Эйләмәди кар язы исполкома.
Ил узуу боллуча сөз вердиләр,
Әрзәмизи архивә көндәрдиләр.

Лайдын ҺҮСЕИНЗАДЭ

Горхмурам

Сөйкәйәрәм архамы амbara мән
Элли үүрә иш көрүрәм, горхмурам!
Дал гапыдан кизли чыхан маллары
һәддини кечмиш көрүрәм, горхмурам!
Сәдәмизин гейзини чох ваҳт олур
Үстүм тутмуш көрүрәм, горхмурам!
Мән беләйәм: уста гумарбаз кими
Шеш көрүрәм, беш көрүрәм, горхмурам!
Маллары амбардан әритдикчә мән,
Гарнымы шишиш көрүрәм, горхмурам!
Бә'зән олур ишдә—қабаб бир яна
Яңды тамам, шиши көрүрәм, горхмурам!
Амма бу горхмазлыг илә дөгрүсу
Олмуш адым чүнки дүкан оғрусу.
Нарда мүфтәтиш көрүрәм, горхурам!
Фикрини тәфтиш көрүрәм, горхурам!
Горхурам! Горхурам!

Һүсейн ҺҮСЕИННОВ

Бәйәнмәз

Әркәйүн бәйүйүб бә'зи чаваплар,
Әйрийә дост олар, дүзү бәйәнмәз.
Руhy ганадланар чаз чалынаркән...
Ашыга хор бахар, сазы бәйәнмәз.

Әйниң бир узун пенчәк дә кейәр,
Кәләнин-желәнин далынча дейәр.
Сүфрәнис башында отурууб ейәр,
Күчайә чыханда сизи бәйәнмәз.

Хәтринә дәйдинми, чыхар өзүндән,
Таныш да, билиш дә дүшәр көзүндән.
Дөнәр илгарындан, дөнәр сөзүндән,
Кәслдий чөрәй, дүзу бәйәнмәз.

Нәриман ҺӘСӘНЗАДӘ

МАЛ КЕДИР— ТОЙМӨТ КӨЛИР

Ағдам району чохсөнәтли артелин сәдри Хәлил Шүкүровун кабинетиндә енә дә галмағал башланды.

— Дейин көрүм даши һарадан оғурламысыныз,—дайын Хәлил Шүкүров әлини стола чырпа-чыра гарышында даянан шоферләрә гыштырырды. Шоферләрдән бири үрекләниб чаваб бермәк истәди:

— Ай йолдаш сәдр...

— Қас! Мән сәдр олдугуму сән демәмиш дә билирәм; бу даши һарадан оғурладыбыныдан данышын!..

Шоферләр нә исә демәк истәйирдиләр, анчаг чесарәттән истирдиләр. Хәлил Шүкүров катиби-ни вә тәфтиш комиссиясынын сәдрини янына ҹагыраға деди:

— Эмр язын ки, 1956-чы ил сентябрьин икисинде артелин шоферләри даш оғурлайраг чашном образом сатмагла мәшгүл олмушлар.—О узүнү шоферләре тутуду:

— Сизи элә.govum ки, бурада изиниз дә галмасын. Яхшысы будур тәгсириңизи бойнунуза алын! Дейин ки, оғурламышыг, вәссалам...

Шоферләрдән бири әсарәтә қәлиб деди:

— Бәли, йолдаш сәдр оғурламышы.

— Нә үчүн? Сизе ким ихтияр вериб ки, һекуматин дашины оғурлайрысыныз?

Шофер даша да чесарәттәндиди:

— Йолдаш сәдр, көрдүк ки, сиз артелин һәм дашины, һәм әһәнкини, һәм дә тахта-шалбаныны һәйәтиңизә дашиңдырыбы өзүнүэ әв тикдирисиниз вә неч кәс сизе күлдән ағыр соң демир. Биз дә сиз кедән йолла кетмәй башлады.

Буңу эшидән сәдр сусарал еринде отурду. Бир гәдәр фикирләшәндән соңра катибине үз тутуду:

— Эмри дәйишdir! Яз ки, «оғурлуг этдикләринә көрә шоферләре шиддәтли төһмәт ә'лан эдиရәم!». Һә, кедин! Бир дә бу сөзләри башга ердә данышмайын!

Бу әһвалатдан бир нечә күн соңра енә дә Хәлил Шүкүровун кабинетиндә галмағал башланды. Бу дафә аягабы сөхиндә он үч чүт оғурлуг чуст тутулмушду. Хәлил Шүкүров енә юмрукунда стола дәйүб оғрулары һәдәләйирди:

— Говачагам, һамынызы говачагам. Мәһкәмәйә верәчәйәм. Бу чустлары нә үчүн кизләттисиниз?..

Тәфтиш комиссиясы ҹагырылды, акт бағланы, чинайәткарлары ишдән говмаг үчүн катибә эмр язмаг тапшырылды.

Чинайәткарлар бир-биринин үзүнә баҳыб на исә ишарә этдиләр. Онлардан бири яхына қәлиб деди:

— Йолдаш Шүкүров, бу тәк бизим баһымыза көрүнмәйиб ha... Нийз бизи данлайрысан! Кечән ил һай салдыныз ки, дәрзى сөхинин ярыблар, отуз метр көверктөв вә башга парча апарыблар. О сөхәдә һәр күн рәсмийәтә салынмамыш кизлин тикилиб сатылан палтар нағында нечә дафә акт язылыбы? Метал сөхинде он әдәл оғурлуг газан, ики оғурлуг сөнәк ашкара ҹагырылыбы. Әһәнк яңдыранлар һәр дәфә нечә гую әһәнк бишириб хәлвәт сатылар. Бунлар нағында нә өлчү көтүрмүсүнүз ки, бици көзүмчүхдия салырысыныз? Сиз һәмишә бици ата олмусунуз; нә эләмишик тәгсириңиздән кечимишиниз, инди нийз белә тәрслек этдирсиз?..

Сәдрин үрәйи көврәлди; бир тәфтиш комиссиясынын актына баҳды, бир дә гарышында даянан доста-танаши вә құлұмсәйиб деди:

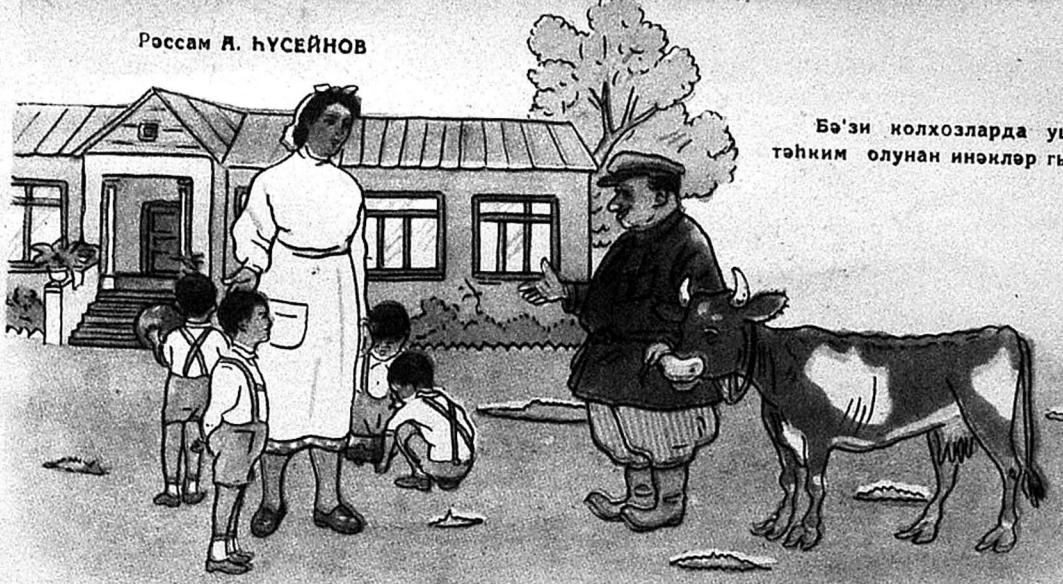
— Нейләйим, өзүмүнкүсүнүз. Юхары түпүрүрәм бығ, ашағы түпүрүрәм сағгал; яхшы, ди дурун кедин!.. Сиз дә шиддәтли төһмәт ә'лан эдиရәм. Бир дә белә-белә ишләрә мәшгүл олмайын ha!..

— Көз үстә, аллаһ сәни бизим үстүмүздән эксик эләмәсин!..

Беләликлә, артелин амбарларындан, сехләрindән эксилән малларын әвәзинде эмр дәфтеринде төһмәтләrin мигдары артды.

М. ГАРЯКИНЛИ

Россам А. ҚУСЕЙНОВ

Ба'зи колхозларда ушаг багчаларына тәһким олунан инәклөр гысыр олур.

— Бүйнәни багышлайрам багчая, ушаг лара сүддән корлуг вермәйин!
— ...?

белинә апарды вә чибиндән бир манатлыг ҹыхарыб фалчы узатыды:

— Ал манаты, мәним дә фалыма бах!

Сичан гутудакы қағылары ийләйиб диши илә бирини ҹыхартады, ера салды. Милис нәфәри әйлил қағызы көтүрәндә фалчы да онун вердийи манаты өзүнә гайтарды.

— Өзүмүзкүләр үчүн пулсуз баһырыг!.. Милис нәфәри қағызы охуду:

«БУРАХ БУ ИШИ ҚАНСЫ КИ БУ СААТ СӘНӘ ДАЙИЛЛӘР ОНДАН СӘНӘ ЧОХ ПИСТИКЛӘР ЯЛАНЧЫЛЫГЛАР ТУТУ ИШИНИ ЭЛӘ ҚӘҢЧӘРИ О ИШДӘН АЗАД ОЛАРСАН».

О, құлұмсәйәрәк йолуна давам этмәк истәйәндә фалчыдан наразы галан гадын она янашды:

— Йолдаш милиционер, бу фырлдагчыдыр. Нийә тутмурсунуз?..

Милис нәфәри күлдү вә баһына топлашынлара деди:

— Ай чамаат, көрүн сиз аллаһ бу нә данышыр?.. О, языг нейләйиб ки, ону тутаг?!. Трамвайдан кедә-кедә дүшмәйиб, күча һәрекәти гайдаларыны позмайыб.

Башга бир оғлан дилләндиди:

— Бәс бу чүр ишлә мәшгүл олан фырлдагчы дейил?..

— Иох, Этага чедди йох... Мән өзүм бу кишини чох тутуб идарәмиззә апармышам. Адыны дәфтәре языб бурахылар, сичанла фала баҳана статия йохдур.

Милис нәфәри узаглашды. Фалчы ена ғышырмага бащлады:

— Узаглашмайын вәтәндашлар! Учуз, бир манат!.. Бәхтиңизи сыйнайы!..

Бу әһвалат үйдүрмә дейил. Дуваннның гәсәбәсінин 8 пәнрәли әвиндә яшайын Министерски Серкей Семёнович узун мүлдәтлір ки, шәһәрнің мұхтәлиф күчәләрдиндә дәнис сичаны васитесілә фала баһыры. Милис нәфәрләре бир нечә дәфә ону тутуб Бакы шәһәр Милис идарәсінин «ғәбуләдичи вә пайлашычы» мәнтәгесинә апармышларса да, бу чүр фырлдагчылар үчүн чинайәт мәчәлләсінде мадда тапылмалығына көрә ону мәсүлийиэтә алмамышлар?!

М. ЧАҢАНКИР

— Кишинин мәһаретинә бах, пивә кружна-
сындан мүчүрү чыхарыр.

— Нә бейүк ишdir ки!.. мәним кишим пивә
кружнасындан икимәртәбәли эв чыхарыб, ичи
долу Рига мебели.

ПЕНДИРИ ЯВАН ЕМӘЗЛӘР

Пушкин районундакы сүд заводунда белә бир әһвалат олуб. Назир-
ликдән калән ики нәфәр нүмайәндә бу заводу кәзэркән күнча гоюлмуш
долу зәнбил нәэри чәлә әдib. Зәнбилә баханда көрүбләр ки, бир газан
яғдыр, дерд-беш кило да пендир.

Заводун сүд устасы Степанидан сорушублар:

- Зәнбил киминди?
- Башу мәним!
- Газан киминди?
- Башу мәним.
- Бәс долусу киминди?
- Долусу заводун.
- Нә ила субут әләйирсән?
- Ну чанымы гәбрә гоясыныз дүз дейирәм.

Нүмайәндәләр ана инаныб, Степанина тапшырылар ки:

— Нушик Абкаровна! Чан сәнин, чан завод эманәти, ишлә!

Степанин да ишләйиб.. Август айынын орталарында завод Йохла-
нан заман мә'лум олуб ки, Степанин сәккиз айда 5 тон 40 килограмм
пендри яван-яван ейиб...

Иди Пушкин районунда сөзарасы дейирләр:

— Ялан сөздүр, пендри яван емәк олмаз. Көрәсөн ила ейиб вә
ким ила ейиб..

Микртың КОРЮН

БҮЛБҮЛ

— Нә үчүн гәфесә салыбызыз мәни?
Бу дәмир мәһбесә салыбызыз мәни?
— Гәфесдә олмасан бил ки, бирчә ан
Сәни парчалаляр, тез ейәр Мәстән.

Бүлбул чаваб верди:—Экәр беләсә,
Пишийи сиз тутуб салын гәфесә!

Тәрчүмә эдәни Тоfig МУТЭЛЛИБОВ

СӘН НИЙЭ АМБАРДАР ДЕЙИЛСӘН?

Енә дә курултулу бир сәс күчәни бүрүдү... Пәнчәрәләрин шүшәләри ләрзәйә кәлди. «ГАЗ-51» маркалы йүк машины нәрилдәй-нәрилдәй кәлиб гапынын ағзында даянды. Гоншу ушаглары кими һөрмәт мүэллимәнин гызы Сәмайә дә күчәй йүйүрдү.

— Я аллаh де!

— Я аллаh,—дәйә «ЗИС» союдучу чиңазыны юхары мәртәбәйә галдыран биркә сәс учалды.

— Аллаh де, эдә галдыры...

Сәс-куйдан һайэтин сүкуту по-
зуулду. Енә дә ени шей кәтирилди-
йини дуян гоншуларын марагы артды. һамы балкона вә пәнчәрә габагына долушду. һөрмәт мүэлли-
мә дә балача гызынын архасын-
ча дәhlizә чыхды. Бирдән дәhlizә-
гин гапысы тайбатай ачылды. Гон-
шусу Түкәзбам хала адамларын
арасындан чәлд кечиб отағын га-
пысыны ачды, севинч вә һәйәчан
ичәрисинде:

— Бурая, бурая, — дәйә йүкүн
ағырлығындан тәнкәнфәс олmuş
адамлара мәнзилин йолуну кес-
тәрди. Белә надисләрә алышмын
мүэллимә отағын гапыбын гапы-
ны өртмәк истәйәндә, балача Сә-
майә онун устунә йүйүрдү. Ана
гызын бейүк бир тәләбатла кәл-
дийини дәрһал дүйдү. Сәмайә гаш-
габагыны салламышды, аласынын
дизләрини гучаглады вә:

— Сән дә ал!—дәйib аяглары-
ны ере дейдү.—Көр неча дә гә-
шәнкди, лап екәдир, элә дә ях-
ышырды ки, кәдәк, кәдәк, сән дә
ал!—О, аласынын әлиндан тутуб
гапыя тәрәф дартды. Ана қулум-
сунду. Ашағы әйлиб гызынын да-
ныынг сачларыны сыгальлады.

— Алачагам, лап екәсни ала-
чагам,—дәйib ону сакит этмәйә
чалышды. Сәмайә аягларыны ере
дана да бәрк дейдү. «Бәс һачан?»
— дәйә сувал яғдырмага башлады.
— Ҙа!

Гыз додагларыны бүздү, үз-кө-
зүнү дана да пис туршуту. Янаг-
ларыны аласынын элинә сүртдү.
кирпикләрни дәйә-дәйә явашча-
дан пычылдады.

— Иох, җазда истәмирәм, мән элә
инди истәйирәм!

— Ахы инди һамысы сатылыб
гурттарыб, мағазаларда һеч бири
дә галмайбы.

Сәмайә әтираз этди.

— Галыб, лап чох галыб. Сән
дә Түкәзбам хала кими артыг пул
версән тапарсан...

Гоншу амбар мүдири оландан
бәри, һөрмәт мүэллимәнин эвинде
белә сөйбәтләр чох тез-тез олур-
ду. Сәмайә һәр күн гоншуда ени
вә гәриб шейләр көрдүкчә бейүк
бир тәләбатла аласынын бейрүнә
гысылыр, эвләрингә көзәл шей-
ләр онун көзүнә рәнкисиз вә өлкүн
көрүнүрдү; «Сән дә ал!»—дәйә тә-
кид әдири. Аңчаг ону да демәк
лазымдыр ки, гоншунун еничә ал-
лыгы халылар, халчалар, сервис-
ләр, бүллүр габ-гачаглар һеч би-
ри гызы бу гәдәр марагандырмашылы.
Ди кәл ки, радио чиңазы
«Мир», телевизор «Луч», үзү
ишилдаян Рига мебели ағлыны
апарырды. Бу дәфә дә «ЗИС» со-
юдучу чиңазыны көрәндә «ал, вә-
салам!»—дәйib аласынын этәйин-
дән мөнкәм япышды.

— Дедим алачагам, баша дү-
шүрсөнми?

— Элә һей дейирсән алмырсан,
бәс һачан?

— Язда, дәрсләр кәсилендә, мә-
зүниййәтә чыханда пул алыб һа-
мсыны сәнә хәрчләйәчәйәм.

Сәмайә нә исә фикрә кедән ки-
ми: олду. Соңра этирас долу нә-
зәрләрилә аласына бахыб көзлә-
рини дейдү.

— Бах, һеч Түкәзбам халанын
эри мә'зүниййәтә чыхымыр?

һөрмәт мүэллимә аз гала «кон-
лара сәрф эләмір» дейәчәкди, бир-
дән сезүнү дәйишиди.

— О, амбарда ишләйир, мән исә
мәктәбдә. Инди башыны ашагы салды.

Сәмайә башыны ашагы салды. Бу дәфә нә исә дәрән фикрә кет-
ди. Язы мизина янашды, карандаш
кетүүрүб аг кагыз үзәрина бир не-
че чизки чәкмәйә башлады. Бу
мәсләхәтләрлә гызынын гане олду-
гуну күман әдән ана сөһбәти тәзә-
ләмәди. О бири отаға кечмәк ис-
тәди. Бу заман гызы она гәрибә бир
сувал верди:

— Сән нийэ амбарчы дейилсән?

һөрмәт мүэллимә тутулду, бир-
дән-бира чаваб вера билмәди.

— Ман?—дәйib дурухду.

Ахыр заманлар мүэллимә тез-
тез белә һаллар кечирилди. Гызы
она чох әчайиб суваллар верири. «Нийэ Түкәзбам халанын ишләри-
ни башгасы көрүр? Башыны гул-
лугчы нийэ дарайыр? Нә үчүн дыр-
нагларыны гуллугчы тутур? Аяг-
ларыны нийэ өзү кейә бил-
мир? Нә үчүн һара кетсә гапыя
машын чатырыр?»—Мүэллимә чох
натынликә вә бир нечә гураш-
дырма сөзләрлә чаваб вериб яха-
сыны гурттарыры. Амма бу дәфә
«сән нийэ амбарчы дейилсән?» су-
лыны эшиди үдгүндү.

— Ахы мән амбардарлыг бачар-
мырам?!?

— Нечә бачармырысан? Өзүн мү-
эллимәсэн, өзүн дә дейирсән бачар-
мырам? Бәс сән институт гур-
тармысан,—дәйә нә исә гыз додаг-
алты килейләнди. Мүэллимә мү-
банисәни узатмады. Стулу чакиб
гызын янында отурду. Онун ба-
шыны әйиб синәсинә даяды вә де-
ди:

— Яхшы, мәним эзиз гызым, мә-
ним назлы гызым! Яза гәдәр өй-
рәнәрәм, җазда мән дә амбардар
оларام.

Гыз чох севинди, пәнчәсү үзәри-
нә галхыб аласынын о үзүндән,
бу үзүндән бәрк-бәрк өлпү. Бир
дана онлар бу барәдә данишма-
дыйлар.

Бу сөһбәтдән чох кечмәди. Бир
күн ена дә дәhlizә сәс-куй гоп-
ду. Амма бу сәс-куй әввәлкүләрә
бәнзәмәди. Бу дәфә Түкәзбам хала
яман әл-аяға дүшмүшүлү. Амбарда
йохлама башландыгындан онун бо-
газы гурумушуда, дил-додағы эсир,
чанына пәвләлә дүшүрдү. Көрүнүр
әринин хәянати бейүк олдуғундан,
һәвәсля сечиб аллыгы энтига мал-
лар да мүсадирә эдилерди. Бу
мәнзәрәнин тамашаçы олан Сә-
майә аласынын үстүнә йүйүрүб
онун бойнунса сарылды. Чохдан бә-
ри көрмүрмүш кими үзүнү үзүнә
сөйкәйиб дәриндан нәфәс алды.
«Нә яхшы ки, сән белә амбардар
дейилсән!»—дәйib явашчадан пы-
чылдады.

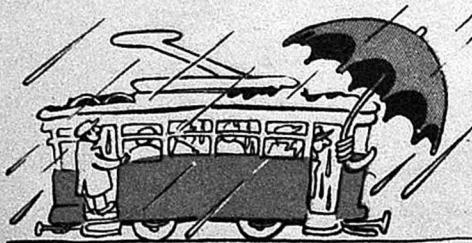
Ш. МЭММЭДОВА

Кирти гардаш!

ЭЗИЗ КИРПИ!

Яғышлы күнләрин биринде дамымыздан дамчы дамырды. Баш габлары эвин һәр тәрә-

финә дүзә-дүзә сөһәр ачылды. Төздән дуруп район мәңзил шө'бәсінә йол алды. Ики нөмәрли маршрут үзәр 156 нөмәрли трамвай күрәндә... Бойнұма бир дамчы дүшбү. Дик атылыб юхары баҳым. Бәли, трамвайын да дамындан дамчы дамырды. Кондуктордан сорушуды:

— Бу нәдир?

Кондуктор деди:

— Нә олачаг? Күя билмирсән? Дамчы дамыр. Эвдән чыханда чәтир, я да резин плаш көтүрәйдін...

— Бәс буны нә үчүн тә'жир эләмәйбләр?

Кондуктор бу дәфә дилүүчү чаваб берди.

— Алты шаңы пул верисән, үч дәгигенниң гонағысан, чәнчәл нә үчүн салырсан.

Әзиз кирп! Өз әзимизде даман дамчыя өйрәнмишик. Амма трамвайын дамындан дамчы даммағыны мән биринчи дәфәдир көрүрәм. Әкәр трамвай-троллейбус паркынын ишчиләри буна адәт эләйибләрсә, даңа бизим тәгисиризиз надир?

М. ӘЛӘКБӘР ГЫЗЫ.

1924

КИРПИ НӨМӘК ЭЛӘДИ

«Үзүрлү сәбәбә көрә» сәрлөвхәли фел'тонда (1956-чы ил, № 9) Кировабад шәһәр тичарәтинин ишиндә олан чиди нөссанлардан язылышыды.

Азәрбайчан КП Кировабад шәһәр комитетинин катиби Тарусов Йолдаш редаксиямыза хәбәр верир ки, фел'тонда көстәрилән фактлар дөргөн олдугунан көрә Кировабад тичарәтинин директору С. Һачыев вәзиғесиндән көтүрүлмүш, дөвләт тичарәтинин мүфәттиши У. Агаева төһмәт вә шәһәрин Сталин району халг һакими Ф. Мәммәдова шиддәтли төһмәт верилмүшdir.

Губадлы районундакы Элигулуушағы кәнд мәктәбинин мүэллими Баһыш Пашаевин педагоги гайдалары поэмасы нағында алдығымыз мәктүб райоң халг маариф шө'бәси тәрәфиндән йохланылышыды. Мәктүбда язылан фактлар дөргөн олдуру үчүн Баһыш Пашаева төһмәт верилмишdir.

Гарякин районундакы Кәримбәйли кәнд мәктәбинин директору Насир Мәммәдовун мүэллиме ярашмаян һәрәкәтләри нағында мәктүб йохлама заманы дөргөн чыхышыды.

Гарякин РИК садиринин мувавини Тағыев Йолдаш бизэ языры ки, Насир Мәммәдова ахырынчы хәбәрдарлыгыла шиддәтли төһмәт верилмишdir.

МУФӘТТИШ ВӘ ЭЛИ ЭЙРИ

Мүфәттиш деди:— Бәли,
Дүкәнине йохладым.
Әлин эйримиш яман,
Дүзәлләб акт бағладым.
Сатычы күлүмсайиб
Достуну яхшы дүйле.
Сонра янашыб онун
Чибинә нәсә гайды.
Деди:— Дүни көрмүшүк,
Ушаг ки, дейилик биз.
Чибинә кирәрдими
Әлим олмасайды дүз?!

Сабир НАҒЫЕВ

Рәссам З. КӘРИМБӘЙЛИ

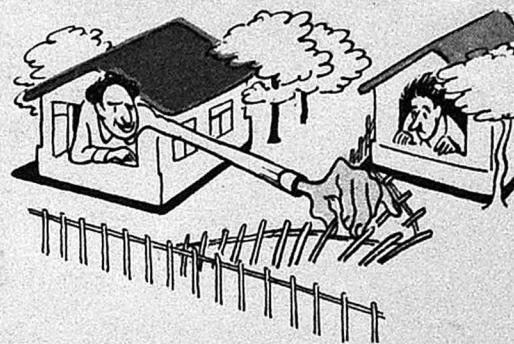
— Зәһмәт дәрсини һәмишә чәд-
вәлә салырыг, анчаг дәрс дейән
мүэллимимиз олмур.

— Элә исә, зәһмәт чәк, нәфмә
дәрсі илә әвәз әлә, гуртарсын,
кетсин!..

МОНТАРӘМ КИРПИ!

Сәнә мүрәштәт этмәк истәйирәм. Анчаг бир ханишим вар, мән «кет сабаһ кәл» демә!
Чүнки, Гусарда «кет, сабаһ кәл!» эшитмәкден доймушам.

Кечән ил әhl-әялымы Ыбыш Худата гонаг апардым. Илк дәфә иди айләмәлә орага кедир-

дим. Худатда бир мүддәт галандан сонра айләмә енә өз әзимә—Гусар шәһәринә гайтардым. Онуда демәлүйәм ки, мән айләмәлә 1938-чи илдән бу шәһәрдә яшайырам, әзим вә һәйәтәнин саһәм вар. Бу барәдә Гусар шәһәр торпаглары гейдәләмә идарәсендә 191 нөмәрли ичазнамәдә дә гейд олунышыдур. Бәли, дөгма әзимизә гайдыбыз из көрдүк... Өмрүнде шәрдүшмәйсән Кирп, гардаш! Қөрдүк ки, гоншумуз вә һөрмәтли мүэллимимиз Мустафа Хәлил оғы Мустафаев хәрәтә салыб бизим һәйәтәнин саһәмизә ийи дуруб. Онуңла әвәлләр чох сакит данышыг; амма Мустафа әзелиндән дөңмәди ки, дөңмәди. Иш бөйүүдү, 1955-чи ил ноябрин 9-да Гусар шәһәр икрайи-йә комитетинин вә район мәңзил тәсәрүфаты ишаресинин бирлешмеш комиссиясы бизим шимшиз бахыб гәрар чыхарды ки, һәйәтәнин саһәм өзүмә гайтарылсын. О вахтдан чох кечди, амма Мустафа киши енә дә торпаг саһәмдән эл чәкмәйб. Һәр яна шикайт этмишәм, амма Гусарда бир адам тапылышы ки, Мустафа кишидән нағызы алмагда мәнә көмәк этсин.

Мүрсәл МУРАДОВ.

КИРПИ НӨМӘК ЭЛӘДИ

В. И. Ленин адына Азәрбайчан Дөвләт Педагоги Институту бәдән тәрбияси факультетинин деканы һ. Искәндәровун пис һәрәкәтләри нағында алдығымыз мәктүб институт директорлуғы тәрәфиндән йохланылышыды. Фактлар дөргөн олдугунан көрә һ. Искәндәров вәзифәсендән көтүрүлмүш, факультеттә сияси-тәрбия ишләрини яхышлашырмак вә дәрс кейфијитини йүкәлтмәк учун бир сырт тәдбиrlәр көрүлмүшдүр.

Пушкин районундан алдығымыз бир мәктүбда Хырмандалы кәнд һәким мәнтәгәсінин мүддири Җаһанкир Рәһимовун хәстәләре мәдәни хидмәт этмәсі нағында язылышыды. Мәктүб РИК тәрәфиндән йохланылышы вә фактлар дөргөн олдугунан көрә Ч. Рәһимова төһмәт верилмишdir.

Нефчала районундакы Молотов адына колхозда дайми көрпә әзинин олмамасы нағында алдығымыз мәктүб еринде йохланылышы вә дөргөн олдугу мүәйянләштирилмишdir.

РИК сәдри Аббасов Йолдаш редаксиямыза хәбәр верир ки, Молотов адына колхозда көрпә әзин тәшкил олунмуш вә башга колхозлардағы көрпә әвләринин, ушаг бағчаларынын ишини даңа да яхышлашырмак учун тәдбиrlәр көрүлмүшдүр.

1924 Редактор — Гулам Мәммәдли

Редаксия шеңәти: М. Абдуллаев, И. Ахундов, С. Гәдирзәдә, К. Казынзадә,
С. Мәликов, И. Нәчәфгулу, М. Раһим, С. Рәһман, С. Рустәм.

«Коммунист» гәзетинин нөшри. Редаксиянын адреси: Бакы, Коммунист күчеси, 11/13, 4-чы гапы, 2-чи мөртәбә. Тел. 2-67-17. Йобуна гиймоти: айлығы 3 манат.

